

Handläggare
Linn Hemmingsson
Telefon: 08-508 25 327

Till
Socialnämnden
2020-12-16

Anna Nerelius
Telefon: 08-508 25 289

Akuta boendelösningar för bostadslösa barnfamiljer

Stadsdelsförvaltningarnas rapporterade behov och förslag till
inriktning för fortsatt arbete

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdrag om behovet av akuta boendelösningar för biståndssökande bostadslösa barnfamiljer.
2. Redovisningen delges samtliga stadsdelsnämnder för kännedom.
3. Socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att i dialog med stadsdelsförvaltningarna fortsätta att undersöka om en central upphandling av platser utifrån IVO:s kriterier är den modell för adekvata boendelösningar som bäst motsvarar stadsdelsförvaltningarnas behov.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
avdelningschef

Sammanfattning

I kommunfullmäktiges budget för 2020 fick socialnämnden i uppdrag att i samarbete med stadsdelsförvaltningarna och Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) utreda behovet av och ta fram en modell för akuta boendelösningar för biståndssökande bostadslösa barnfamiljer. Förvaltningen konstaterar att stadsdelsförvaltningarna ser ett behov av en modell för adekvata akuta boendelösningar och bedömer att IVO:s kriterier för vad som kan anses vara ett adekvat boende för barn är lämpliga som utgångspunkt för definition av vad som kännetecknar en adekvat akut boendelösning för biståndssökande bostadslösa barnfamiljer. Förvaltningen bedömer i

nuläget att central upphandling skulle kunna vara ett tänkbart tillvägagångssätt för att ta fram en modell för adekvata akuta boendelösningar och föreslår att socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att i dialog med stadsdelsförvaltningarna fortsätta att utforska om central upphandling som tillvägagångssätt faktiskt är den metod som har bäst förutsättningar att tillgodose stadsdelsförvaltningarnas behov.

Bakgrund

Socialnämnden uppdrogs i samband med budget för år 2020 att i samarbete med stadsdelsförvaltningarna och Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) utreda behovet av och ta fram en modell för adekvata akuta boendelösningar för biståndssökande bostadslösa barnfamiljer. Uppdraget var aktuellt också år 2019, då med uttalat fokus på att se över möjligheterna att starta ett akutboende för målgruppen inom ramen för SHIS verksamhet. I samband med årets uppdrag har förvaltningen fokuserat på att kartlägga stadsdelsförvaltningarnas uppskattade behov av akuta boendelösningar för barnfamiljer samt på möjliga vägar att ta fram en stadsövergripande modell för akuta boendelösningar utanför SHIS verksamhet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 9 december 2020. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 10 december 2020.

Ärendet

Ärendet är indelat i fyra avsnitt. I det första avsnittet tar förvaltningen ställning till definition av begreppet adekvat akutplacering. I det andra avsnittet redogör förvaltningen för målgruppen barnfamiljer som söker bistånd till akuta boendelösningar. I det tredje avsnittet beskriver förvaltningen befintliga boendelösningar. I det fjärde och avslutande avsnittet redovisas stadsdelsförvaltningarnas synpunkter på behovet av en modell för adekvata akuta boendelösningar.

Definition av begreppet adekvat akut boendelösning

I budgetuppdraget till socialförvaltningen används begreppet ”trygga akutplaceringar”. Det finns ingen vedertagen definition av begreppet. Som utgångspunkt för den del av uppdraget som syftar till att ta fram en modell för trygga akutplaceringar utgår förvaltningen ifrån ett barnperspektiv på boendemiljö och väljer

därför att utgå ifrån Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) definition av vad som kan anses vara ett adekvat boende för barn. Mot bakgrund av detta ställningstagande används begreppet ”adekvat” genomgående i detta tjänsteutlåtande.

Begreppet ”boendelösning” används också genomgående istället för begreppet ”placering”. Detta då bistånd till akut boendelösning kan beviljas både i form av att socialtjänsten bokar en plats på ett boende och betalar fakturan och i form av att en biståndssökande uppmanas att själv ta in på exempelvis vandrarhem och därefter ansöka om ekonomiskt bistånd för kostnaden. Förvaltningen bedömer att begreppet boendelösning beskriver de båda varianterna av bistånd bättre än vad begreppet placering gör.

IVO:s definition av ett adekvat boende för barn

IVO har tagit fram en definition¹ av vad som anses vara ett adekvat boende för barn. Definitionen fokuserar på den konkreta boendemiljön och barnens känsla av trygghet. Följande kriterier ska enligt IVO vara uppfyllda för att ett boende ska definieras som adekvat för barn:

- Barn ska känna sig trygga
- Barn ska ha tillgång till yta för lek och samvaro, möjlighet till att läsa läxor i avskildhet och att kunna få vila utan att bli störda av andra personer i boendet
- Alla i familjen ska ha egen sovplats
- Familjen ska kunna förvara och tillaga sin mat
- Det ska finnas hygienutrymmen av god standard

Målgruppen

Barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden – stadens definition

- Som personer i hemlöshet räknas de som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisade till tillfälliga boendialternativ eller som sover utomhus.
- Personer som bor på institutioner, i familjehem, annan vårdinrättning eller akuta boendelösningar och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning räknas också som att leva i hemlöshet.

- Som personer i hemlöshet räknas också de som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max tre månader).

Däremot räknas inte de som bor i andra hand eller hos någon anhörig som personer i hemlöshet. Inte heller personer som bor i en försöklägenhet, i Bostad först eller inom Stiftelsen Hotellhem i Stockholm (SHIS) med tidsbegränsat andrahandskontrakt.

För personer med hemmavarande barn under 18 år räknas däremot boende i försöklägenhet eller inom Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS) som en hemlöshetssituation. Anledningen till att en bredare definition används för barnfamiljer är att de aktuella boendelösningarna inte är permanenta, samtidigt som de berör barn. Eftersom staden använder en bredare definition av hemlöshet för hushåll med hemmavarande barn under 18 år används begreppet *barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden* för att beskriva målgruppen.

Utgångspunkten för skrivningarna i detta tjänsteutlåtande är att de barnfamiljer som ansöker om bistånd till akut boendelösning ingår i den större målgruppen barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden.

Stadens inriktning för arbetet med målgruppen

Kommunfullmäktige beslutade i juni 2018 att godkänna en handlingsplan för socialtjänstens arbete med barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden 2017-2019. De vägledande principer för stadens arbete med målgruppen som fastslogs i handlingsplanen har integrerats i nytt program mot hemlöshet för åren 2020-2025².

En av de vägledande principerna är att långsiktiga boendelösningar alltid ska eftersträvas. Det är i sammanhanget viktigt att förstå att programmets intention om långsiktiga boendelösningar inte primärt tar sikte på det antal dagar som ett beslut i stadens digitala system omfattar, utan snarare på förhållningssätt till och dialog med vårdnadshavare i barnfamilj som lever under osäkra boendeförhållanden. Det är avgörande att socialtjänstens beslut är förutsägbara och att det finns en planering för vilka stödinsatser som en barnfamilj ska få i samband med bistånd till boendelösning. Det ska finnas tydliga mål med insatsen och socialtjänsten bör säkerställa att vårdnadshavaren ges såväl praktiskt stöd i

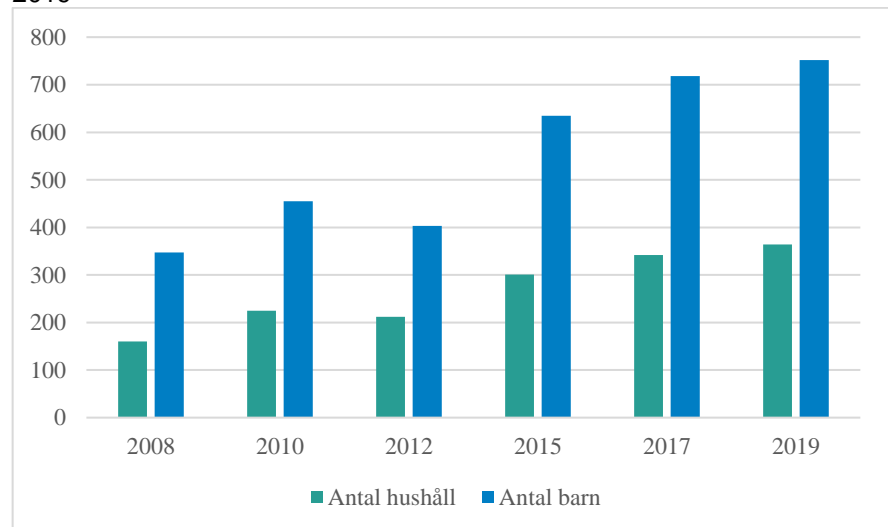
bostadssökande som förutsättningar att fatta informerade beslut om hur denna bäst ska gå vidare i sitt bostadssökande.

Förvaltningens kartläggningar

Socialförvaltningen genomför vartannat år kartläggningar av barnfamiljer med socialtjänstkontakt som befinner sig i osäkra boendeförhållanden.

I förvaltningens senaste kartläggning i april 2019³ ingick 364 barnfamiljer som saknade stadigvarande boende. Sedan år 2012 har antalet inrapporterade familjer och barn successivt ökat. Resultaten är i linje med Socialstyrelsens nationella hemlöshetskartläggning. Enligt Socialstyrelsens senaste kartläggning 2017⁴ ökade antalet föräldrar till barn under 18 år som befann sig i akut hemlöshet med 60 procent mellan kartläggningarna 2011 respektive 2017.

Figur 1. Antal familjer resp. barn i osäkra boendeförhållanden åren 2008-2019

Källa: Socialförvaltningens kartläggningar

Av de 364 barnfamiljer som i kartläggningen i april 2019 rapporterades leva under osäkra boendeförhållanden befann sig 52 familjer (motsvarande 14 procent) i akuta boendelösningar såsom hotell- och vandrarhemsboenden. Majoriteten av de inrapporterade barnfamiljerna (180 barnfamiljer, motsvarande 50 procent) bodde inom SHIS⁵.

³ Barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden. Kartläggning april 2019. Dnr 311-213/2019.

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2017/flerpersoneriakuthemloshet>

⁵ Av de 180 barnfamiljer som bodde inom SHIS befann sig 152 familjer i SHIS boende för barnfamiljer medan 28 familjer bodde i genomgångsbostad.

Tabell 1. Familjens aktuella boendesituation april månad 2019.

Aktuell boendesituation april 2019	Antal familjer	Andel (%)
SHIS för barnfamiljer	152	42
Hotellrum	37	10
Tillfälligt inneboende/andrahandsboende	28	8
Försökslägenhet	14	4
Jourlägenhet	18	5
Träningslägenhet	24	7
Vandrarhem	15	4
Lägenhetshotell	14	4
Skyddat boende (VINR)	18	5
Behandlingshem/familjehem/stödboende	7	2
Genomgångsbostad SHIS	28	8
Vet ej	9	2
Total	364	100%

Källa: Socialförvaltningens kartläggning

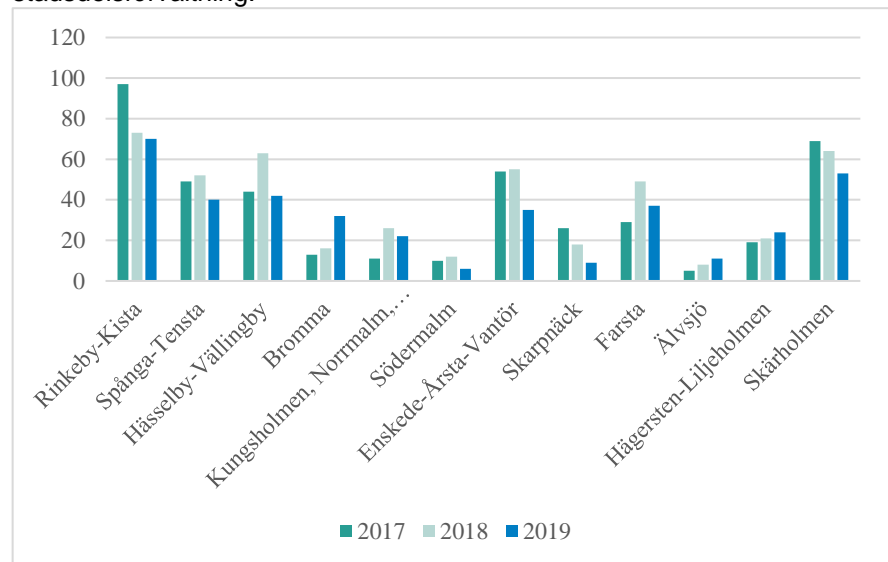
Ekonomiskt bistånd var i 2019 års kartläggning den överlägset vanligaste insatsen, 78 procent av barnfamiljerna hade denna insats. Insatser som kan tyda på att en familj bedömts ha ett utökad stödbehov utöver bostadslösheten var mindre vanligt förekommande. Exempelvis hade åtta procent av familjerna insatsen familjebehandling eller dylikt medan motsvarande två procent hade insatser i form av kontaktperson eller kontaktfamilj. Motsvarande 13 procent hade stödinsatser med anledning av våldsutsatthet.

Den bild som framträder är dock att majoriteten av de familjer i osäkra boendeförhållanden som rapporterats in till 2019 års kartläggning huvudsakligen är aktuella utifrån att de inte på egen hand har kunnat tillgodose sina behov av ekonomisk grundtrygghet och inte har kunnat inträda på bostadsmarknaden. Detta förhållande kan antas gälla också för den del av målgruppen som befinner sig i akuta boendelösningar.

Utveckling över tid av bistånd till akuta boendelösningar för barnfamiljer

Under 2019 beviljades 384 hushåll med barn någon gång under året bistånd till boende på hotell eller vandrarhem, jämfört med 460 hushåll under 2018. I figur 2 redovisas antalet hushåll med barn som saknar stadigvarande boende och som beviljats ekonomiskt bistånd till hotell eller vandrarhem, uppdelat per stadsdelsförvaltning.

Figur 2. Antal hushåll med barn som beviljats ekonomiskt bistånd för tillfälligt boende på hotell eller vandrarhem 2017-2019, per stadsdelsförvaltning.

Källa: Sociala system

Skillnaderna mellan stadsdelsförvaltningarna gällande såväl kostnader för tillfälliga boendelösningar som antal hushåll som beviljats bistånd till ändamålet är relativt stora. Skillnaderna mellan stadsdelsförvaltningarna vad gäller antalet hushåll som saknar stadigvarande bostad beror till stor del på stadsdelarnas varierade invånarantal, hushållsantal och socioekonomiska förutsättningar.

Utöver bistånd till hotell- och vandrarhemsboende använder även flera stadsdelsförvaltningar insatsen jourlägenhet. Insatsen utgör en form av träningslägenhet som används för särskilda grupper, oftast för barnfamiljer, som behöver ett kortvarigt boende för att lösa en akut situation. Per den sista december 2019 fanns det totalt 85 jourlägenheter i staden.

Tabell 2. Antal jourlägenheter per den sista december 2019, fördelat per stadsdelsförvaltning.

SDN/SOF	Jourlägenhet
Rinkeby-Kista	5
Spånga-Tensta	*
Hässelby-Vällingby	10
Bromma	7
Kungsholmen	*
Norrmalm	0
Östermalm	*
Södermalm	18
Enskede-Årsta-Vantör	35
Skarpnäck	*
Farsta	0
Älvsjö	*
Hägersten-Liljeholmen	*
Skärholmen	0
SOF	0
Total	85

* Antal under fyra redovisas inte

Källa: Egenrapporterade uppgifter

Användningen av insatsen jourlägenhet skiljer sig väsentligt åt mellan olika stadsdelsförvaltningar, vilket bland annat kan bero på att arbetet är organiserat på olika sätt.

Befintliga boendelösningar

Socialtjänstlagen, fortsättningsvis kallad SoL, saknar bestämmelser som ger bostadslösa en allmän rätt att få en bostad av socialtjänsten. De personer som kan komma ifråga för bistånd i form av en fast bostad är enligt rättspraxis de som till följd av missbruk/beroende och/eller allvarlig psykisk ohälsa har behov av individuellt stöd för att såväl få som att behålla en bostad samt personer som till följd av exempelvis en vräkningshistorik har svårt att på egen hand bli godkända som hyresgäster.

De allra flesta barnfamiljer som söker socialtjänstens bistånd till boende tillhör inte sådana särskilt utsatta grupper som enligt rättspraxis har rätt till bistånd till bostadsanskaffning i form av egen permanent bostad.

En utgångspunkt i biståndsbedömning enligt SoL är att individen har ett långtgående eget ansvar att själv tillgodose sitt behov. I de fall ett hushåll med hemmavarande minderåriga barn står helt utan boende och inte själva kan tillgodose sitt behov är socialtjänsten

dock skyldig att bevilja bistånd till en akut boendelösning, vilket för barnfamiljer oftast förverkligas på hotell- eller vandrarhemsboende.

Det ska understrykas att de barnfamiljer som utöver bostadslöshet också har andra stödbehov kan ha rätt till vård- och stödinsatser i vilka tillfälligt boende är inkluderat. Inom socialförvaltningen finns exempelvis verksamheterna Eurenii Minne, vilket är ett akut- och utredningshem som arbetar med familjer där barnet misstänks fara illa eller där föräldraskapet är ifrågasatt, samt Kriscentrum för kvinnor och barn som är ett skyddat boende för dem som har utsatts för våld i nära relationer.

Tak över huvudet-garantin

Socialtjänsten har genom SoL det yttersta ansvaret för att inga personer som bor eller vistas i en kommun ska lida nöd till följd av att de själva inte kan tillgodose sina behov. Som ett komplement till SoL finns i Stockholms stad Tak över huvudet-garantin (fortsättningsvis kallad TÖG).

TÖG kan förstås som en kommunal tillämpningsmodell för nödprovning av behovet av akut tak över huvudet enligt SoL utanför kontorstid. TÖG är inte mer långtgående än socialtjänstens yttersta ansvar, men förenklar biståndsbedömning av akut nattlogi genom att socialtjänsten finns lättillgänglig utanför kontorstid för nödprovning och hänvisning till sovplats.

När en barnfamilj befinner sig i akut hemlöshet och ansöker om akut nödprovning efter kontorstid är det socialjouren som handlägger ärendet. Under 2019 fattade socialjouren totalt 80 beslut om akut bistånd till boende för barnfamiljer. Under första halvåret 2020 fattade socialjouren motsvarande 58 beslut. Socialjouren har inte tidigare fört statistik över bistånd till boende för barnfamiljer specifikt, men tycker sig ändå se att antalet familjer som ansöker om akut bistånd till boende på jourtid succesivt har minskat sedan år 2018.

Socialjourens uppfattning är att det är vanligt förekommande att samma familj återkommer flera gånger under samma vecka för ansökan om akut bistånd. Socialjouren gör i regel en orosanmälan när samma familj har återkommit vid tre tillfällen.

SHIS uppdrag kring genomgångsbostäder för barnfamiljer

SHIS (Stiftelsen Hotellhem i Stockholm) är Stockholms stads bostadssociala resurs. SHIS tillhandahåller socialtjänsten i Stockholms stad olika boendelösningar med eller utan

kompletterande biståndsbedömd stödinsats, vilket möjliggör för socialtjänsten att också remittera hushåll som inte uppfyller kriterierna för rätt till bistånd enligt SoL till bostadsanskaffning. Grundkravet för att ett hushåll (person eller familj) ska bli aktuell på SHIS är att man ska vara folkbokförd i Stockholms stad, vara aktuell inom stadens socialtjänst och ha uppehållstillstånd. Boendetiden på SHIS är, oavsett boendeform, maximalt fem år. Det beror på att fem år är den maximala tiden hyresnämnden kan medge avstående av besittningsskydd.

SHIS har sedan 2009 ett särskilt uppdrag att ta fram och hyra ut genomgångsbostäder till barnfamiljer. Kommunfullmäktige beslutade i budget för 2018 att årligen avsätta 100 lägenheter ur Bostadsförmedlingens årliga kvot för försöks- och träningslägenheter till genomgångslägenheter för barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden. Målgruppen för dessa lägenheter är barnfamiljer som under lång tid levt i osäkra boendeförhållanden och som varit folkbokförda i Stockholms stad i minst två år. Lägenheterna finns inom de kommunala bostadsbolagens ordinarie bestånd och är därmed också geografiskt spridda över staden. De förmedlas av Bostadsförmedlingen och SHIS framställer om en sådan lägenhet så snart en barnfamilj i deras kö varit folkbokförd i staden i två år. Också för dessa lägenheter gäller en maximal boendetid om fem år.

I Stockholms stads program för att motverka hemlöshet 2020 – 2025 beskrivs att riktmärken för vilka barnfamiljer som ska prioriteras för en genomgångsbostad via SHIS är att de ska ha levt i hemlöshet under en sammanhängande period om minst sex månader och att vårdnadshavare under den perioden ska ha erbjudits intensivt stöd i bostadssökande. Under 2019 förmedlades 31 lägenheter. I september 2020 hade 47 av de 100 lägenheterna för året förmedlats. En anledning till att så relativt få av de 100 lägenheterna förefaller efterfrågas är att SHIS i första hand erbjuder boende för familj inom någon av deras befintliga anläggningar. Detta innebär att familjer i behov får en snabb och trygg placering, men också att kvoten av genomgångsbostäder för familjer inte nyttjas fullt ut.

Utifrån att SHIS har ett uppdrag att ta fram genomgångsbostäder för barnfamiljer har förvaltningen fört en diskussion med SHIS kring om de skulle kunna utföra även akutboendeverksamhet, utöver de förhyrningar av genomgångsbostäder de i dagsläget erbjuder. Boende i genomgångsbostad inom SHIS är inte ett bistånd enligt SoL men kan föregås av ett remissförfarande från socialtjänsten.

Utgångspunkten är dock att det finns ett avtalsförhållande mellan SHIS och den enskilda hyresgästen. För akutboendeverksamhet är utgångspunkten istället att det finns ett avtalsförhållande mellan utförare och beställare, vilket skulle innebära att socialtjänsten utifrån avtal med SHIS skulle bevilja den enskilda logi som ett bistånd enligt SoL. Ett sådant förfarande innebär att andra regelverk än de som SHIS i nuläget hanterar kan aktualiseras. SHIS gör därför bedömningen att akutboende inte faller inom ramen för deras uppdrag som det ser ut idag. SHIS har dock framhållit att de har goda förutsättningar att erbjuda boendelösningar för placeringar direkt efter det akuta skedet, något som kan bli aktuellt t.ex. när familjer har återkommande behov av akuta insatser. Genom ett arbetssätt där planering för bostad hos SHIS påbörjas samtidigt som den första akuta placeringen, om bedömningen gör att det finns ett mer långsiktigt behov av boende, kan tiden för mer kostsamma placeringar minskas. SHIS har också goda förutsättningar att tillhandahålla bostäder för familjer med kort varsel. SHIS har tidigare varit en aktör för akuta boendelösningar genom att tillhandahålla jourlägenheter som en möjlighet för stadsdelsförvaltningarna. Den dåvarande lösningen innebar dock otydligheter i ansvarsfördelning mellan SHIS och placerande stadsdelsförvaltning, främst i förhållande till hyreslagens bestämmelser.

Stadsdelsförvaltningarnas synpunkter kring behovet av en modell för adekvata akuta boendelösningar

Under våren 2020 skickade förvaltningen ut en enkät till stadsdelsförvaltningarna via chefsnätverket för ekonomiskt bistånd. Syftet med enkäten var att ta reda på hur stadsdelsförvaltningarna i dagsläget hanterar akuta placeringar av barnfamiljer, hur de uppskattar att behovet ser ut och om stadsdelsförvaltningarna anser att det finns behov av att staden tar fram särskilda platser för akuta placeringar av barnfamiljer. Svar har inkommit från samtliga⁶ stadsdelsförvaltningar och en sammanfattande redovisning av svaren presenteras i följande text.

Antal akuta placeringar i snitt per månad

Sju stadsdelsförvaltningar uppgav att de gör i snitt mellan 0-2 akuta placeringar av barnfamiljer per månad. Tre förvaltningar uppgav att de gör någonstans mellan 3-5 placeringar. En stadsdelsförvaltning

⁶ Svar har inkommit från totalt 14 stadsdelsförvaltningar då enkäten skickades ut innan dess att Älvsjö stadsdelsförvaltning fr.o.m. 1 juli 2020 slogs ihop med Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning till nuvarande Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning.

uppskattade att de gör mellan 6-10 akuta placeringar per månad och en stadsdelsförvaltning uppskattade att de gör i snitt 15 placeringar per månad. Flera förvaltningar kommenterade att det var svårt att beräkna ett månatligt snitt då variationen var så stor.

Boendialternativ och kostnader för placeringar

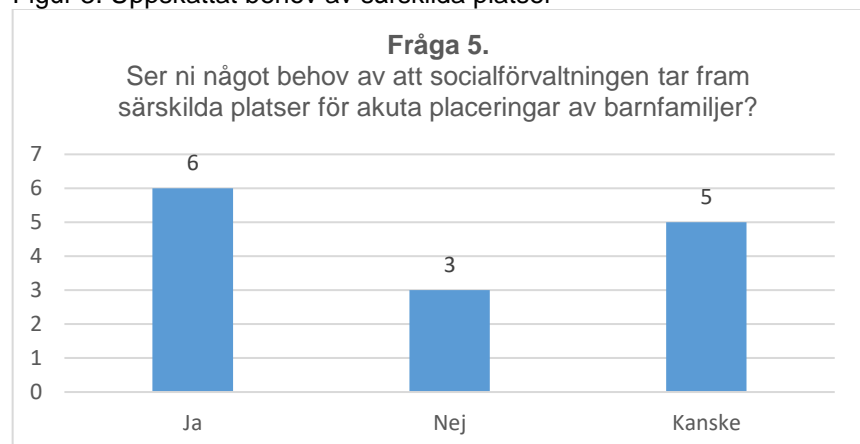
Tolv stadsdelsförvaltningar svarade att de i huvudsak placerar en barnfamilj akut på hotell medan två stadsdelsförvaltningar uppgav att de i huvudsak placerar på vandrarhem.

På frågan om vad stadsdelsförvaltningarna betalar i snitt per dygn för en akut placering av en barnfamilj (motsvarande två vuxna med två barn) på hotell- eller vandrarhemsboende uppgav fem stadsdelsförvaltningar att de betalar mellan 600-800 kr för den typen av placering. Sju stadsdelsförvaltningar uppgav att de betalar mellan 800-1000 kr medan två stadsdelsförvaltningar uppskattade att de i snitt betalar mellan 1000-2000 kronor per dygn.

Syn på behov av stadsövergripande platser för akuta placeringar

På frågan om stadsdelsförvaltningen anser att det utifrån deras perspektiv finns ett behov av att socialförvaltningen tar fram särskilda platser för barnfamiljer så svarade sex av fjorton stadsdelsförvaltningar att de ser ett sådant behov medan fem stycken svarade att det kanske finns ett sådant behov. Tre stadsdelsförvaltningar uppgav att de inte ser något behov.

Figur 3. Uppskattat behov av särskilda platser

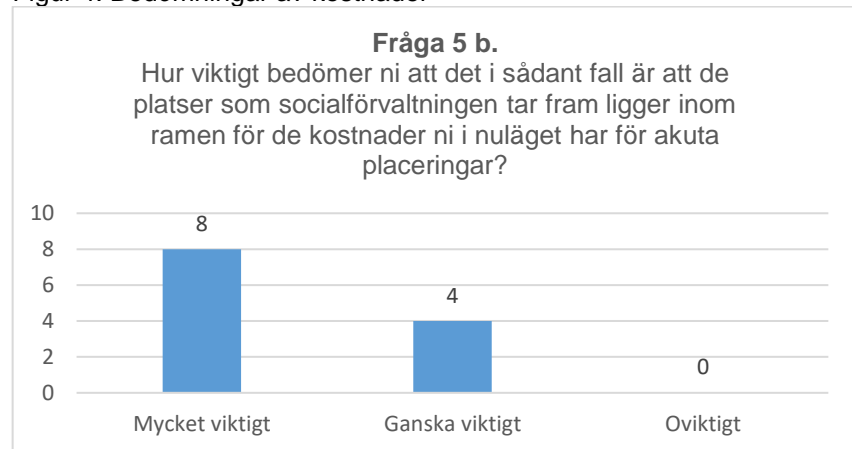

De huvudsakliga motiveringarna som angavs för att ta fram stadsövergripande platser var att det behövs platser för barnfamiljer som är kvalitetssäkrade utifrån ett barnperspektiv och där det inte finns för stora sociala problem med missbruk och psykisk ohälsa.

Likställighet i staden förekom också som argument för behov av stadsövergripande platser.

Åtta stadsdelsförvaltningar svarade att det är mycket viktigt att de platser som socialförvaltningen eventuellt tar fram ligger inom ramen för de kostnader förvaltningarna i nuläget har för akuta placeringar. Fyra förvaltningar svarade att det var ganska viktigt.

Figur 4. Bedömningar av kostnader

Sammanfattning av enkätsvaren

Antalet akuta placeringar av barnfamiljer som görs per månad skiljer sig åt mellan stadsdelsförvaltningarna.

I huvudsak placeras familjer på hotell eller liknande boende till en kostnad av som högst 1000 kronor per dygn. En majoritet av stadsdelsförvaltningarna anser att det finns eller kanske finns ett behov av att socialförvaltningen tar fram platser för akutplaceringar. Det huvudsakliga argumentet är att därigenom säkerställa boendeplatser som är trygga ur ett barnperspektiv. Samtliga stadsdelsförvaltningar anser att kostnaden för platserna bör motsvara de kostnader man har idag.

Erfarenheter från Göteborg och Malmö

För att få ett bredare perspektiv på frågan efterfrågade förvaltningen information om hur Göteborg respektive Malmö städer arbetar med bistånd till akut logi för barnfamiljer, vilket sammanfattas i följande text.

Den 1 maj 2019 införde Göteborgs stad en ny rutin för handläggning av nödbistånd till boende. Rutinen innebär att personer, utan sådan form av social problematik som kan föranleda rätt till bistånd till bostadsanskaffning i form av permanent bostad, i en akut situation ska beviljas bistånd i form av kontanta medel för att själva ordna med logi. De hushåll som beviljas denna typ av bistånd erbjuds samtidigt boendecoachning (stöd i bostadssökande) som en del av biståndet.

Barnfamiljer som inte själva kan tillgodose sina behov av tak över huvudet kan, istället för kontanta medel, beviljas placering i ett av kommunens egna så kallade nödbiståndsboenden. Dessa boenden ska uppfylla IVO:s kriterier för vad som kan anses vara ett adekvat

boende för barn. Göteborg har nödbistandsboende i egen regi. Boendena utgörs i huvudsak av kollektiva vandrarhemsliknande boenden.

Göteborgs stads nya rutin innebär också att beslut fattas för maximalt en vecka i taget. En arbetsplan upprättas för vad hushållet ska göra för att lösa sin situation. Det finns ingen övre tidsgräns för den totala period under vilken nödbistånd kan utgå, vilket innebär att ett hushåll kan återkomma efter en vecka med en ny ansökan om bistånd.

I Malmö stad beviljas nödbistånd till akut boende en vecka i taget till barnfamiljer som inte har speciella svårigheter att på egen hand tillgodose sina behov av boende eller som är berättigade bistånd till boende utifrån behov av skydd eller stöd. Under 2019 gjorde Malmö en upphandling av ett ramavtal för akutboenden för hushåll, däribland barnfamiljer, utan behov av stöd i själva boendet. I avropet uppdrogs anbudsgivare att beskriva hur de kunde säkerställa en trygg och säker miljö för barn.

Jämställdhetsanalys

Kartläggningen av barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden från april 2019 visade att ensamstående kvinnor med barn var den vanligaste familjekonstellationen, 65 procent av målgruppen bestod av denna konstellation. Om barnfamiljer i akuta boendesituationer i större utsträckning skulle få möjlighet till adekvata och kvalitetssäkrade boenden utifrån ett barnperspektiv skulle det rimligen innebära en förbättring för alla familjer som befinner sig i denna situation. Då det är fler ensamstående kvinnor som berörs så får förslaget troligtvis störst påverkan på kvinnor.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Av förvaltningens utredning har framkommit att elva av fjorton stadsdelsförvaltningar ser eller kanske ser att det finns ett behov av att socialförvaltningen tar fram en gemensam modell för adekvata akuta boendelösningar för barnfamiljer som söker bistånd till akut logi, medan tre stadsdelsförvaltningar uppger att de inte ser något sådant behov. Det har vidare framkommit att IVO har tagit fram en definition av vad som kan anses vara ett adekvat boende för barn, vilken bedöms vara lämplig som utgångspunkt för bedömning av vad som kan anses vara en adekvat akut boendelösning.

Stadsdelsförvaltningarna bedömer att behoven av akuta boendelösningar varierar och är svårbedömda. Samtliga stadsdelsförvaltningar anser även att det är viktigt att kostnaden för de platser socialförvaltningen tar fram motsvarar de kostnader man har idag. Möjligheter till flexibel tillgång och förutsägbar prisbild är följaktligen två väsentliga faktorer att beakta vid ställningstagande till vilken modell för adekvata akuta boendelösningar som bäst motsvarar stadsdelsförvaltningarnas efterfrågan.

En fördel med ett upphandlingsförfarande är att det ger förvaltningen möjlighet att kravställa utifrån IVO:s kriterier och därigenom så långt det är möjligt säkerställa att upphandlade platser utgör adekvat boende för barn. Andra fördelar en central upphandling bedöms kunna medföra är en tydligare bild av kostnader för denna typ av bistånd samt en högre grad av likvärdighet i staden kring kvaliteten på innehållet i det bistånd som beviljas kommuninvånare i motsvarande situationer.

Förvaltningen bedömer att det finns aktörer på den privata marknaden som erbjuder platser som motsvarar IVO:s kriterier och som ligger inom den prinsnivå som stadsdelsförvaltningarna efterfrågar. Inför en eventuell upphandling krävs dock en fördjupad marknadsanalys för att verifiera att så verkligen är fallet.

Förvaltningen bedömer i nuläget att central upphandling skulle kunna vara ett tänkbart tillvägagångssätt för att ta fram en modell för adekvata akuta boendelösningar som tillgodoser stadsdelsförvaltningarnas behov av flexibel tillgång och förutsägbar prisbild. Det är dock viktigt att understryka att det inte finns några garantier för att en central upphandling resulterar i att samtliga för stadsdelsförvaltningarna väsentliga behov kan tillgodoses. Det är inte heller självklart att de anbudsgivare som eventuellt kan motsvara IVO:s kriterier för adekvat boende för barn också har boenden som är likvärdigt geografiskt tillgängliga för samtliga stadsdelsförvaltningar, vilket bland annat påverkar möjligheten att möta akut bostadslösa barnfamiljers behov av närhet till förskola och skola.

I syfte att säkerställa att central upphandling faktiskt är det alternativ för att ta fram en modell för adekvata akuta boendelösningar som bäst möter stadsdelsförvaltningarnas behov är det därför nödvändigt att i dialog med stadsdelsförvaltningarna fortsätta att undersöka detta, exempelvis i form av en referensgrupp.

Den fysiska boendemiljön är mycket viktig för att en akut boendelösning ska upplevas som trygg för en barnfamilj. Förvaltningen vill dock också lyfta det sociala arbetets betydelse för insatsens kvalitet och vikten av att vårdnadshavare i samband med bistånd till akut boendelösning ges såväl praktiskt stöd i bostadssökande som förutsättningar att fatta informerade beslut om hur denna bäst ska gå vidare i sitt bostadssökande.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdrag om behovet av adekvata akuta boendelösningar för bostadslösa barnfamiljer samt att redovisningen delges samtliga stadsdelsnämnder för kännedom. Förvaltningen föreslår även att socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att i dialog med stadsdelsförvaltningarna fortsätta att undersöka om en central upphandling av platser utifrån IVO:s kriterier är den modell för adekvata boendelösningar som bäst motsvarar stadsdelsförvaltningarnas behov.